

Obsah

1. RUŠNÝ STŘED ZEMĚ 9

Předmluva • Krajina soutoků a slučování • Některé významné údaje • Katalog míst: cesta mysli a cesta oka • Je snadné být pamětníkem, když čas pádí tak rychle • Dlouhá cesta k poznávání středních Čech

2. PŘÍRODNÍ ZÁKLAD STŘEDOČESKÉ KRAJINY 29

Myšlenkový experiment • Základní charakteristika • Nejstarší součást barrandienu • Kambrium: Čechy jako souostroví • Ordovická radiace • Silur a devon • Mladší prvohory: karbon a perm • Velké vymírání a co bylo po něm • Jemně zvlněná třetihorní pahorkatina • Čtvrtohory: říční terasy a spraše • Tvář země • Geodiverzita a biodiverzita • Les a bezlesí • Jev jménem megadisturbance

3. ČLOVĚK VYTVÁŘÍ KRAJINU 67

Brutálně kulturní krajina • Paleolit a mezolit • Neolit • Eneolit • Doba bronzová • Doba železná • Germáni a stěhování národů • Raný slovanský středověk • Staré cesty a využívání krajiny • Vesnice a venkovské památky • Města jako krajina i sociální model • Muncifaj • Kouřim jako matka měst • Nenapravitelné město s třemi hrby • Hrady • Zámky • Zahrady a parky • Suroviny a horníci • Průmyslová doba • Příroda a moderna

4. KLIMA, JEHO PROMĚNY A DOPADY 139

„Staré“ počasí a klimatická citlivost krajiny • Místní klima • „Nové“ počasí: širší pohled • Vlny veder a počet nadbytečných úmrtí • Povodně na kopcích, povodně v údolích • Vítr sílí a les slábne

5. HOSPODAŘENÍ S VODOU 155

Když je vody moc, anebo málo • Říční krajina a její vývoj • Rybníky • Ryby a rybáři • Mlýny, náhony, nivy • Labsko-vltavská cesta • Prameny a studánky • Studně a vodovody • Polabská lázeňská oblast jako zapomenutý klenot středních a východních Čech • Kanalizace, meliorace a odvodňování pozemků • Památky • Hydrodiverzita

Strom, kresba Jacoba Saveryho podle Albrechta Dürera (British Museum).

6. STŘEDNÍ ČECHY, JEJICH DUCHOVNÍ DĚDICTVÍ A NÁRODNÍ IDENTITA 187

Srůstání identit na křižovatce cest • Hudební topografie • Literární místopis • Střední Čechy jako kolébka národních patronů • Poutní místa • Kostely a kláštery • Románské dědictví: narodit se do českého národa a státu • Krajina jako řeka

DOSLOV 219

LITERATURA 221

SUMMARY 225

EDIČNÍ POZNÁMKA A PODĚKOVÁNÍ 231

Slovanská vlnovka na keramickém zlomku z Roztok u Prahy.

Kaplička v zámeckém parku u Kačiny na Kutnohorsku.

→ Na soutoku Vltavy vzdmuté slapskou přehradou a potoka Mastník leží táhlý hřbet se starou, ještě pravěkou cestou, kterou strážil hrad Ostromeč vpředu na návrší, ale která pokračovala dál přes keltské oppidum Hrazany, jehož hradby ležely až na kopci za nápadnou zelenou loukou dál na šíji mezi oběma toky. Pohled k jihu na střední Povltaví.

